

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
esitatud 8. septembril 2016¹

Kohtuasi C-365/15

Wortmann KG Internationale Schuhproduktionen
versus
Hauptzollamt Bielefeld

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Finanzgericht Düsseldorf (Düsseldorfi maksukohus, Saksamaa))

Tolliliit ja ühine tollitariif — Imporditollimaksude tagasimaksmine — Dumpinguvastast tollimaksu kehtestava määruse tühisus — Tolliseadustiku artikli 241 kehtivus — Tolliseadustiku kohaldatavus — Intressi maksmise kohustus

1. Kui maksuotsus Hiinast ja Vietnami pärit jalatsite impordi suhtes kehtestatud dumpinguvastase tollimaksu kohta tühistati (pärast seda, kui Euroopa Kohus oli selle tollimaksu kehtestanud määruse² kehtetuks tunnistanud), maksis Saksa tolliasutus impordiettevõtja poolt alusetult tasutud summa tagasi. See asutus ei nõustunud aga maksuma lisaks tagastatud summale intressi, mida see ettevõtja nõudis alates põhisumma maksmisest.
2. Vaidlus importija ja Saksa tolliasutuse vahel tuleb lahendada Finanzgericht Düsseldorfil (Düsseldorfi maksukohus, Saksamaa), kes palub Euroopa Kohtul eelotsuse korras tõlgendada seda valdkonda reguleerivaid liidu õiguse norme.
3. Tolliasutus keeldus nõutud intressi maksmast, tuginedes konkreetselt ühenduse tolliseadustiku³ artiklile 241 koostoimes Saksa õigusnormiga, mis tunnistab intressi arvestamist ainult alates sellest kuupäevast, millal intressi nõutakse kohtu kaudu. Saksa ametiasutuse hinnangul on nende mõlema õigusnormi koos kohaldamisel tema keeldumine importija nõude rahuldamisest põhjendatud.
4. Euroopa Kohtu praktikas on välja kujunenud üldpõhimõttena seisukoht, et kui tolliasutus peab liidu õigust rikkudes sisse nõutud maksu tagasi maksuma, lisandub tagasimakstavale summale vastav intress alates kuupäevast, millal alusetult tasutud summa maksti. Tolliseadustiku artikkel 241 välistab siiski (teatavate nüanssidega) intressi maksmise siis, kui tolliasutusel tuleb tagasi maksta imporditollimaks.
5. Pingeseis üldreegli (mis soosib intressi maksmist) ja erisätte (mis on selle maksmise vastu) vahel on olnud suures osas selle eelotsusemenetluse keskmes, milles on juba tõstatatud küsimus tolliseadustiku artikli 241 kehtetusest selle võimaliku vastuolu tõttu Euroopa Liidu õiguse üldpõhimõttega, mis on välja kuulutatud Euroopa Kohtu praktikas.

1 — Algkeel: hispaania.

2 — Nõukogu 5. oktoobri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1472/2006, millega kehtestatakse teatavate Hiina Rahvabariigist ja Vietnami pärit nahast pealsetega jalatsite impordi suhtes lõplik dumpinguvastane tollimaks ning millega nõutakse lõplikult sisse kõnealuse impordi suhtes kehtestatud ajutine tollimaks (ELT 2006, L 275, lk 1).

3 — Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT 1992, L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307; edaspidi „tolliseadustik“).

6. See vaidlus kannab endas järelokajasad arutelust, mis sai alguse juba sajandeid tagasi seadusest tulenevate, s.o mitte poolte vahel kokku lepitud, vaid *ex lege* kehtestatud intresside ajaloos. Õigustekstid, milles kohaldatakse seda vana vahetegemist selle järgi, kas tegu on kulukohustustega maksukoguja arvelt või kasuks, näivad veel kajastavat õiguse kogumikus *Digesta* ära toodud Pauluse raamatust säilinud vana katkendit intresside kohta: *Fiscus ex suis contractibus usuras non dat, sep ipse accipit*⁴.

I. Õiguslik raamistik *Liidu õigus*

Tolliseadustik

7. Artikli 236 lõikes 1 on sätestatud:

„Impordi- või eksporditollimaks makstakse tagasi, kui on kindlaks tehtud, et selle summa tasumise ajal ei tulenenud see summa seadusest või selle summa kohta tehti arvestuskanne vastuolus artikli 220 lõikega 2.

[...]“

8. Artikkel 241 näeb ette:

„Impordi- või eksporditollimaksu ning tollimaksu tasumisega kaasnenud krediidiintresside või viiviste tagasimakstavalt summalt ei pea pädevad asutused intressi maksta. Intressi tuleb maksta, kui:

- tagasimaksmise taotluse rahuldamise kohta tehtud otsust ei täideta kolme kuu jooksul arvestades selle tegemise kuupäevast;
- see on ette nähtud siseriiklike õigusaktidega.

[...]“

Määrus nr 1472/2006

9. Vastavalt artikli 1 lõigetele 1 ja 4:

„1. Käesolevaga kehtestatakse lõplik dumpinguvastane tollimaks Hiina Rahvabariigist ja Vietnamist pärinevate järgmiste [kombineeritud nomenklatuuri (CN)] CN-koodide alla liigitatavate nahast või komposiitnahast pealsetega jalatsite impordile, välja arvatud spordijalatsid, jalatsid, mille valmistamisel kasutatakse eritehnoloogiat, tuhvleid ja muud toajalatsid ning varbakaitsega jalatsid: [...]

[...]

4. Kui ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse kehtivaid tollimaksualaseid sätteid.“

4 — Maksukoguja ise oma lepingutes intressi ei maksa, küll aga võtab seda, raamatus *Liber singularis de usuris*, Paulus, D.22.1.17.5. Terminil „lepingud“ on selles kontekstis kohustuslike suhete tähendus, nagu nähtub Pauluse lause ülejäänud osast.

Saksa õigus:

Saksa maksukorralduse seadustik (*Abgabenordnung*, edaspidi „AO“)

10. § 1 lõigetes 1 ja 3 on sätestatud:

„1. Käesolevat seadust kohaldatakse kõikide maksude suhtes, kaasa arvatud föderaalsete õigusaktidega või liidu õigusega sätestatud maksutagastused, kui neid haldab föderaalne või liidumaa maksuhaldur. Seadust kohaldatakse ainult juhul, kui liidu õiguses ei ole sätestatud teisiti [...]“

3. Käesoleva seaduse sätteid kohaldatakse *mutatis mutandis* muude kaasnevate maksukulude suhtes, kui liidu õiguses ei ole sätestatud teisiti [...]“

11. § 3 lõigetes 3 ja 4 on märgitud:

„3. Tolliseadustiku § 4 punktides 10 ja 11 sätestatud impordi- ja eksporditollimaks on maks käesoleva seaduse tähenduses.“

4. Maksukulud on [...] intressid (§ d 233–237) [...] ning intressid tolliseadustiku tähenduses [...]“

12. § 37 lõigetes 1 ja 2 on märgitud:

„1. Maksunõue on [...] lõikes 2 sätestatud tagastusnõue [...]“

2. Kui maks [...] on makstud või tagasi makstud alusetult, on isikul, kelle arvelt makse tehti, õigus esitada maksesaajale tagastusnõue makstud või tagasimakstud summa ulatuses [...]“

13. § 233 sätestab:

„Maksunõuetelt (§ 37) makstakse intressi ainult siis, kui see on seadusega ette nähtud [...]“

14. § 236 lõikes 1 on sätestatud:

„1. Kui kindlaksmääratud maksu vähendatakse või maksutagastust võimaldatakse jõustunud kohtuotsusega või sellise otsuse alusel, tuleb tagasimakstavalt või hüvitatavalt summalt maksta ajavahemiku eest alates asjakohase kaebuse esitamise kuupäevast kuni tagasimakse kuupäevani intressi, kui lõikes 3 ei ole sätestatud teisiti [...]“

II. Põhikohtuasja faktilised asjaolud ja eelotsuse küsimus

15. Aastatel 2006–2012 lasi Wortmann KG Internationale Schuhproduktionen (edaspidi „Wortmann“) enda nimel vabasse ringlusse oma tütarettevõtjate kaupu, mida hoiti tollilaos. Need olid Hiina Rahvavabariigist ja Vietnamist pärit nahast pealsetega jalatsid, mis olid ostetud tarnijalt Brosmann Footwear (HK) Ltd. (edaspidi „Brosmann“) ja tootjalt Seasonable Footwear (Zhong Shan) Ltd. (edaspidi „Seasonable“).

16. Hauptzollamt Bielefeld (Bielefeldi tolliamet, Saksamaa) nõudis määruse nr 1472/2006 alusel Wortmannilt dumpinguvastast tollimaksu. See äriühing on kahele Euroopa Kohtus lahendamisel olevale kohtuasjale (kassatsioonkaebused C-247/10 P⁵ ja C-249/10 P⁶) tuginedes esitanud alates 22. juulist 2010 mitu taotlust alates 2006. aastast makstud dumpinguvastaste tollimaksude tagastamiseks.

17. Euroopa Kohus tühistas oma kohtuotsuses⁷ määruse nr 1472/2006 „osas, mis puudutab äriühinguid Brosmann Footwear (HK) Ltd, Seasonable Footwear (Zhongshan) Ltd, [...]“.

18. Seda kohtuotsust arvestades tagastas Bielefeldi tolliamet Wortmannile 17. aprilli 2013. aasta otsusega dumpinguvastased tollimaksud aastate 2007 (61 895,49 eurot) ja 2008 (92 870,62 eurot) eest.

19. Wortmann taotles 29. novembril 2013 intressi mõlemalt tagasimakstud summalt arvestatuna alates kuupäevast, millal ta oli dumpinguvastase tollimaksu maksnud. Tolliasutus jättis selle taotluse rahuldamata, kuna ta leidis, et tolliseadustiku artikli 241 asjaolusid ei esine: otsuse alusel tagasimaksmisel ei olnud esinenud kolmekuulist hilinemist ning Saksa õigusaktides on intressi saamise õigus ette nähtud ainult alates selle kohtulikult nõudmise kuupäevast.

20. Finanzgericht Düsseldorf (Düsseldorfi maksukohus), kellele esitati intressi maksmisest keeldumise peale kaebus, on seisukohal, et tolliseadustiku artikli 241 alusel põhimõtteliselt intressi ei maksta, sest kaebaja nõue võib põhineda ainult siseriiklikel õigusnormidel, milles tunnustatakse õigust nõuda maksunõudest tulenevat intressi ainult alates intressi kohtulikult nõudmise hetkest (AO § 233 ja 236).

21. Finanzgericht Düsseldorf (Düsseldorfi maksukohus) kahtleb siiski, kas niisugune keeldumine on kooskõlas liidu õiguse üldpõhimõtetega, mis on sedastatud Euroopa Kohtu praktikas, mille kohaselt on õigus tagasi saada mitte ainult alusetult sissenõutud maksud, vaid ka otseselt nende maksudega seoses riigile makstud või riigi poolt kinnipeetud summad. See puudutab konkreetselt kahju, mis on tekkinud seoses sellega, et maksu enneaegse sissenõudmise tõttu ei olnud võimalik teatavaid summasid kasutada⁸. Seega peavad liikmesriigid vastavalt liidu õigusele selle õiguse vastaselt sissenõutud maksud tagasi maksuma koos intressiga.

22. Sellega seoses esitab liikmesriigi kohus Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik, artiklit 241 tuleb tõlgendada nii, et selles mainitud siseriiklikud õigusaktid peavad liidu õiguses kehtivat tõhususe põhimõtet arvesse võttes sätestama intressi maksmise tagasimakstud imporditollimaksu summalt alates tollimaksude tasumise kuupäevast kuni tollimaksude tagasimaksmiseni ka juhtudel, kui tagastusnõuet ei ole siseriiklikule kohtule esitatud?“

III. Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte argumendid

A. Menetlus

23. Eelotsusetaotlus esitati Euroopa Kohtu kantseleisse 14. juulil 2015.

24. Euroopa Kohtu põhikirja artikli 23 teises lõigus ette nähtud tähtjaks esitasid oma kirjalikud seisukohad Wortmann, Bielefeldi tolliamet, Saksamaa ja Itaalia valitsus ning Euroopa Komisjon.

5 — Kohtuotsus, 15.11.2012, Zhejiang Aokang Shoes vs. nõukogu (EU:C:2012:710).

6 — Kohtuotsus, 2.2.2012, Brosmann Footwear (HK) jt vs. nõukogu (C-249/10 P, edaspidi „kohtuotsus Brosmann“, EU:C:2012:53).

7 — Kohtuotsus Brosmann Footwear (HK) jt vs. nõukogu (C-249/10 P, EU:C:2012:53).

8 — Kohtuotsus, 18.4.2013, Irimie (C-565/11, EU:C:2013:250), punkt 20 jj.

25. Euroopa Kohus otsustas oma põhikirja artikli 24 teise lõigu kohaselt esitada nõukogule küsimuse, millele tuli kirjalikult vastata, paludes tal esitada oma seisukoht tolliseadustiku artikli 241 kehtivuse kohta seoses Euroopa Kohtu praktikaga, mille kohaselt põhimõte, et liikmesriigid on kohustatud liidu õigust rikkudes kogutud maksude summa tagasi maksma koos intressiga, tuleneb sellest õigusest.⁹ Nõukogu vastas 2. mail 2016.

26. 13. mail 2016 esitas komisjon määruse (EMÜ) nr 1854/89¹⁰ koostamise menetluse dokumendid pooltele edastamiseks ja arutamiseks, nagu toimus kohtuistungil.

27. Kui selle kohtuistungi aeg oli määratud, paluti pooltel vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 61 lõikele 2 keskenduda oma argumentides võimalusele ühitada tolliseadustiku artiklit 241 nõukogule saadetud küsimuses viidatud Euroopa Kohtu praktikaga, ning vajaduse korral selle õigusnormi kehtivusele.

28. 25. mail 2016 peeti kohtuistung, millel osalesid Wortmann, Bielefeldi tolliamet, Saksamaa valitsus, Euroopa Komisjon ja nõukogu.

B. Poolte seisukohtade kokkuvõte

29. Wortmann arvab, et intressi maksmise kohustus kui tagajärg sellele, et kohtuotsusega Brosmann tühistati määrus nr 1472/2006, tuleneb mitte tolliseadustiku, vaid otseselt liidu esmase õiguse kohaldamisest; konkreetselt ühelt poolt Euroopa Kohtu poolt välja arendatud ja sätestatud üldpõhimõttest ning teiselt poolt viidatud kohtuotsusest koostoimes ETLT artikliga 266, millest tuleneb õigus Euroopa Kohtu poolt õigusvastaseks tunnistatud akti kohaldamisest tulenevate kõikide tagajärgede kõrvaldamisele tagasiulatuvalt *ex tunc*.

30. Wortmann on seisukohal, et tema on oma tarnijate Brosmann ja Seasonable tarnitud jalatsite importijana kohtuotsusest Brosmann otseselt kasu saaja ja et ELL artikli 4 lõikega 3 sätestatud lojaalse koostöö põhimõte kohustab alusetult saadud dumpinguvastase tollimaksu – mis oli selle kohtuotsuse esemeks – täielikult tagasi maksma, koos intressiga, sest need on Euroopa Liidu omavahendid, mis on sisse nõutud liikmesriikide tolliasutuste vahendusel.

31. Lõppkokkuvõttes on Wortmann seisukohal, et Euroopa Kohus peaks vastama eelotsusetaotluse esitanud kohtule, et tolliseadustiku artikkel 241 ei ole kohaldatav ja et importijal, kes on maksnud dumpinguvastast tollimaksu määruse alusel, mille Euroopa Kohus tühistas, on õigus tasutud summad tagasi saada, ning saada ka vastavat intressi alates makse kuupäevast kuni summade täielikult tagasimaksmiseni. Kui Euroopa Kohus peaks otsustama, et tolliseadustiku artikkel 241 on kohaldatav, teeb ta ettepaneku tõlgendada seda nii, et liikmesriigi õigus, millele selles artiklis viidatakse, peab ette nägema tagasimakstud imporditollimaksult intressi maksmise ka juhul, kui liikmesriigi kohtus ei ole lagi esitatud.

32. Bielefeldi tolliamet, Saksamaa valitsus ja komisjon on seisukohal, et põhikohtuasjas ei esine kumbagi kahest tolliseadustiku artiklis 241 sätestatud erandist. See liidu õiguse norm välistab tõhususe põhimõtte kohaldamise, kuigi annab liikmesriikidele õiguse kehtestada intressi maksmise kohustuse puudumise üldreeglist erandina teistsugune kord.

33. Konkreetselt Bielefeldi tolliamet leiab, et tolliseadustiku artiklit 241 ei saa tõlgendada nii, et selles viidatud liikmesriigi õiguses peab tingimata olema ette nähtud, et tagasimakstavatelt alusetult makstud imporditollimaksu summadelt tuleb maksta intressi.

9 — 6. aprilli 2016. aasta teatis.

10 — Nõukogu 14. juuni 1989. aasta määrus tollivõlast tulenevate impordi- või eksporditollimaksu summade kohta arvestuskande tegemise ja nende summade tasumise tingimuste kohta (EÜT 1989, L 186, lk 1).

34. Saksamaa valitsus asub Bielefeldi tolliameti seisukohaga sarnasele põhiseisukohale ning kinnitab ühtlasi, et eitavat vastust eelotsuse küsimusele kinnitavad järgmised põhjendused:

- uue tolliseadustikuga¹¹ kaotati võimalikest liikmesriikide õigusaktidega kehtestatud eeskirjadest tulenev erand, mis piirab tagasimaksmise korral intressi saamise võimalust veelgi rohkem;
- vabastus intressi maksmisest vastavalt tolliseadustiku artiklile 241 on õigustatud tollimaksude esialgu tasumise mehhanismiga, mis võimaldab kaupu viivitamatult käsutada nende kaubandusse viimiseks.

35. Itaalia valitsus on seisukohal, et alusetult saadud summade mis tahes tagasimaksmiseks on nõutav esitada eelnevalt nõue, ning seepärast saab intressi arvestama hakata ainult alates selle nõudmise kuupäevast. Siseriiklik õigusnorm, mis näeb selle nii ette, ei ole liidu õigusega vastuolus. Euroopa Kohtu praktika kohtuasjades Littlewood Retail jt ja Irimie¹² ei ole käesolevale kohtuasjale ülekantav, sest selles on tegu dumpinguvastase tollimaksuga, mis kuulus tasumisele nõukogu määruse kohaldamisel, mis oli maksmise ajal täielikult kehtiv ja toimiv ja mille Euroopa Kohus pärast tühistas. Ta lisab, et selleks et kontrollida, kas kohtuotsusel Brosmann on mõju Wortmannile, pidid Saksa ametiasutused hindama selle ettevõtja konkreetseid asjaolusid, mistõttu andis tasutud tollimaksude tagastamise nõue õiguse tagasimaksmisele.

36. Lõpuks rõhutab Itaalia valitsus, et käesolevas kohtuasjas tasutud summade tagasinõudmise õigus aluseks olev rikkumine ei ole omistatav mitte liikmesriikidele, vaid liidu institutsioonidele. Seepärast teeb ta Euroopa Kohtule, kui see kohus otsustab kohaldada kohtuasjas Irimie¹³ sedastatud kohtupraktikat, ettepaneku tuvastada, et kahjustatud liikmesriik võib kasutada vastutava Euroopa institutsiooni vastu õiguskaitsevahendeid, et nõuda talt tekkinud kaasnevate kulude hüvitamist.

37. Komisjon lisab eespool märgitud argumentidele, et tuleb vahet teha tasandusintressidel ja viivitusintressidel ning võtta arvesse alusetu rikastumise keeldu. Tema hinnangul kujundati kohtupraktika intressi nõudmise õiguse kohta¹⁴ kohtuasjades, kus siseriiklik õigusnorm oli rikkunud liidu õigust, ja lisaks olid kaebajad neile tekitatud kahju tõendanud. Tasandusintressi maksmine, mis oleks vaidluse esemeks oleva kohtuasja puhul kohane, eeldab nõudjale tekitatud kahju konkreetset tõendamist.

38. Teise võimalusena väidab komisjon, et Wortmann ei saa tugineda oma nõuete põhjenduseks ELTL artiklile 266, sest: a) ta ei osalenud liidu kohtutes toimunud menetluses, milles tehti kohtuotsus Brosmann, ja b) ELTL artikli 266 alusel tasumisele kuuluvat viivitusintressi kohaldatakse ainult alates selle kohtuotsuse väljakuulutamisest. Tasandusintressi nõudmise eelduseks on lepinguvälise vastutuse tuvastamise hagi nõukogu ja komisjoni vastu.

11 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määrus (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (ELT 2013, L 269, lk 1), artikli 116 lõige 6.

12 — Kohtuotsused, 19.7.2012, Littlewoods Retail jt (C-591/10, EU:C:2012:478), ja 18.4.2013, Irimie (C-565/11, EU:C:2013:250).

13 — Kohtuotsus, 18.4.2013 (C-565/11, EU:C:2013:250).

14 — Kohtuotsused, 8.3.2001, Metallgesellschaft jt (C-397/98 ja C-410/98, EU:C:2001:134, punktid 83 ja 87–95); 12.12.2006, Test Claimant in the FII Group Litigation (C-446/04, EU:C:2006:774, punktid 197–220); 19.7.2012, Littlewoods Retail jt (C-591/10, EU:C:2012:478, punktid 22–34), ja 18.4.2013, Irimie (C-565/11, EU:C:2013:250, punktid 16–29).

39. Kõrgema järgu õigusnormide¹⁵ võimaliku rikkumise kohta tolliseadustiku artikliga 241 märgib komisjon, et liikmesriigi kohus ei ole seadnud viimati nimetatud õigusnormi kehtivust kahtluse alla. Ta leiab lisaks, et liidu seadusandjal on hindamisruum, mida ta ei ole ületanud, sest ülemäära tasutud summadel intressi nõudmise õiguse puudumine tähendab õiglast tasakaalu: importijal on kauba vahetult käsutamise õigus, mille eest vastutasuks ta nõustub võimalike ülemääraselt makstud summadel intressi mitte nõudma.

40. Komisjon leiab, et kui Euroopa Kohus peaks otsustama, et tagasimakstavatelt summadel tuleb tasuda intressi, tuleks arvesse võtta: a) et õigus tasandusintressi maksmisele nõuab tegeliku kahjustuse või kahju tõendamist, mis käesolevas asjas puudub, sest importija kajastab süstemaatiliselt dumpinguvastase tollimaksu summat [müügihinnas] ostjale; b) vastustajaks olev tolliasutus võiks esitada importija alusetult rikastumise vastuväite;¹⁶ ja c) liidu eeskirjade puudumisel on liikmesriigi kohtu ülesanne lahendada kõik kaasnevad küsimused seoses alusetult saadud summade tagasimaksmisega, sealhulgas intressi maksmine, intressi liik ja arvestamise kuupäevad.

41. Lõppkokkuvõttes on komisjoni hinnangul alusetult sisse nõutud dumpinguvastasel tollimaksult tasandusintressi maksmine tolliseadustiku artikliga 241 välistatud, välja arvatud juhul, kui see õigus tuleneb liikmesriigi õigusest. Nimetatud liikmesriigi õiguses ei ole tingimata vaja sätestada kohustust maksta tagasimakstud imporditollimaksult intressi ajavahemikul tollimaksu maksmise kuupäevast kuni selle tagasimaksmise kuupäevani, kui eelnevalt ei ole esitatud kohtulikku nõuet.

42. Nõukogu on seisukohal, et tolliseadustiku artikkel 241 on kehtiv, tuginedes selle koostamise asjaoludele. Ta väidab, et eelotsusetaotluses viidatud Euroopa Kohtu praktika ei ole käesolevas kohtuasjas kohaldatav, kuna see käsitleb olukordi, mis ei ole liidu õiguses reguleeritud. Käesolevas menetluses seevastu on olemas intressi tasumise kohta sõnaselge õigusnorm – tolliseadustiku artikkel 241, mis kajastab tasakaalu, mida liidu seadusandja on soovinud hoida tolliasutuste ja importijate vahel. Teise võimalusena teeb ta ettepaneku tõlgendada seda artiklit 241 kooskõlas esmase õigusega, selleks et järeldada, et siseriiklikud õigusnormid peaksid niisuguse intressi maksmise ette nägema.

IV. Õiguslik hinnang

43. Kõigepealt tuleb hajutada igasugused kahtlused seoses tolliseadustiku seosega käesoleva kohtuvaidlusega. Ühelt poolt on määruses nr 1472/2006 jalatsiimpordi suhtes dumpinguvastase tollimaksu kehtestamisel sõnaselgelt viidatud sellele seadustikule.¹⁷ Teiselt poolt põhineb dumpinguvastase tollimaksu maksmise mehhanism sisuliselt tollitariifistiku maksude tasumise struktuuril,¹⁸ nii et kuigi dumpinguvastased maksud on tollimaksust erinevad, ei saa neid tegelikult käsitleda tolliseadustikust eraldiseisvana.¹⁹

15 — Kohtuistungil esitas komisjon argumente tolliseadustiku artikli 241 kehtivuse poolt, viidates selle väljatöötamisele ja tingimustele, mille korral tema hinnangul tekib intressi maksmise kohustus, sealhulgas vajadusele kahju tõendada. Ta nõustus, et lõpuks oleks üks võimalus tõlgendada seda artiklit kooskõlas liidu õigusega.

16 — Kohtuotsus, 9.11.1983, San Giorgio (199/82, EU:C:1983:318, punkt 13).

17 — Vt määruse nr 1472/2006 artikli 1 lõige 4, mis on ära toodud punktis 9.

18 — Konkreetset juhul määrusega nr 1472/2006 sätestatud maksud, mis määrati kindlaks protsendina tollitariifistiku maksust. Seepärast oli nende maksmisele eelnev etapp kohaldada vastavat maksumäära tolliväärtuse suhtes, et kvooti kindlaks määrata. Seejärel lisati sellele tariifikoodile vastav dumpinguvastase tollimaksu protsent (määruse nr 1472/2006 artikli 1 lõige 3).

19 — Dumpinguvastase tollimaksu vormiline väljendus põhineb tollikoodide ühtlustatud nomenklatuuril, kus kombineeritud nomenklatuuri koodidele (TARICi lisakood) lisatakse neli tähtnumbrilist märki. Nõukogu 23. juuli 1987. aasta määrus (EMÜ) nr 2658/87 tariifi- ja statistikanomenklatuuri ning ühise tollitariifistiku kohta (EÜT 1987, L 256, lk 1; ELT eriväljaanne 02/02, lk 382) käsitleb niinimetatud TARICi alamrubriike ja viitab II lisale, mille punktis 4 on nimetatud dumpinguvastast tollimaksu.

44. Leian ühtlasi, et see küsimus on vaikumisi lahendatud Euroopa Kohtu praktikas,²⁰ mille alusel annab tolliseadustik juhised dumpinguvastase tollimaksu tagasimaksmiseks.

45. Euroopa Kohtul on käesolevas asjas tolliseadustiku artikli 241 kohaldamise suhtes kolm varianti. Esimene pooldaks selle „lineaarset“ tõlgendamist, mille tulemusel oleks prioriteetne üldreegel (see tähendab intressi maksmise nõue jäetakse rahuldamata), sest ei esine kumbagi selles artiklis ette nähtud kahest erandist. Teine oleks tuvastada, et just seepärast, et selle artikliga on keelatud põhisumma tagasimaksmisele lisaks intressi maksta, on selles õigusnormis sätestatud reegel liidu õiguse aluspõhimõttega vastuolus ja seega kehtetu. Kolmas pooldaks tolliseadustiku artikli 241 tõlgendamist nüansiga, mis jätkaks selle kohaldamisalast välja niisugused faktilised asjaolud nagu käesolev, kus dumpinguvastane tollimaks tuleb tagasi maksta, kuna selle maksu kehtestanud normatiivakt on eelnevalt tühistatud.

46. Põhjustel, mis ma järgnevalt esitan, usun, et käesoleva kohtuasja asjaoludel on kõige õigem kolmas variant. Tolliseadustiku artikkel 241 reguleerib „tavalisi“ olukordi, kus maksuotsus tühistatakse (sealhulgas dumpinguvastase tollimaksu otsus) vigade tõttu tollivõla üksikute elementide täpselt kindlaksmääramisel.²¹ Ma arvan, et selles ei ole siiski silmas peetud juhtusid, kus importijate poolt alusetult tehtud maksed tuleb tagasi maksta seetõttu, et määrus, millega nende maksude tasumise kohustus kehtestati, tunnistatakse tühisteks.

47. Selleks et välja tuua üldreegli (mis on tollimaksude tagastamisel intressi maksmise vastu) aluseks olevad põhjused, on minu arvates kohane pöörata tähelepanu selle õigusnormi saamisloole vastavalt komisjoni esitatud dokumentidele, mida arutati kohtuistungil võistlevuse põhimõtte alusel.

48. Nende dokumentide põhjal võib kinnitada, et tolliseadustiku artikkel 241 pärineb määruse (EMÜ) nr 1430/79²² artiklist 17a, mis lisati sellele määruse nr 1854/89 artikli 25 lõikega 3. Viimati nimetatud määruse põhjendus 6 sisaldas nõukogu majandusküsimuste töörühma 11. ja 12. märtsi 1986. aasta istungite tulemusel väljastatud projekti järgi kahte lauset, mille jättis nõukogu, kes võttis vastu lõpliku redaktsiooni, oma 28. novembri 1988. aasta *corrigendum*'iga välja.²³ Vaatamata sellele, et need laused jäeti välja, järeldub siiski, et selle reegli eesmärk oli luua intresside tasumise osas ettevõtjate ja tolliasutuste olukorra vahel teatav sümmeetria, kui algset maksuotsust tuleb tollivormistussüsteemi kiireloomulist arvestades võimalike vigade tõttu hiljem ühel või teisel viisil muuta.

49. Selle põhjenduse redaktsioon, mis heidab valgust õigusnormi tõelisele tähendusele, asetab asjaosalised pooled mõistliku tasakaalu positsioonile. Tollivõla esialgu kindlaksmääramise menetluse käik toimub nii habrastel alustel, et see õigustab seda, et juhul kui tollivõlga tuleb kas ülemäärasure või puudujäägi tõttu *a posteriori* korrigeerida, ei oleks ei tolliasutus ega maksumaksja üldjuhul kohustatud vahepealse (lühikese) aja jooksul intressi maksta.

20 — Vt selle kohta kohtuotsused, 27.9.2007, Ikea Wholesale (C-351/04, EU:C:2007:547); 14.6.2012, CIVAD (C-533/10, EU:C:2012:347), ja 4.2.2016, C & J Clark International (C-659/13 ja C-34/14, EU:C:2016:74). Nendes kohtuasjades asus Euroopa Kohus seisukohale, et kehtetuks tunnistatud määruse alusel tasutud dumpinguvastane tollimaks ei tulene tolliseadustiku artikli 236 lõike 1 tähenduses seadusest ja et tuleb tõlgendada nimetatud seadustiku artikli 236 lõiget 2, kuna see on asjasse puutuv selleks, et välja selgitada, kas see maks tuleb tagasi maksta või mitte.

21 — Kohtuistungil nimetas komisjon neid „tehnilisteks vigadeks“.

22 — Nõukogu 2. juuli 1979. aasta määrus impordi- või eksporditollimaksude tagasimaksmise või vähendamise kohta (EÜT 1979, L 175, lk 1).

23 — Selles põhjenduses, milles toon väljajäetud laused ära kursiivis, oli öeldud: „[...] arvestades kaubanduse pidevat arengut ja vajadust vabastada kaubad tollist võimalikult kiiremini, on tolliteenistuse kontrollimeetodeid kohandatud selliselt, et nimetatud teenistus kontrollib kaupu enne nende vabastamist ainult väga piiratud arvu juhtudel; et impordi ja ekspordi eeskirjadelevastavuse kontroll lükatakse sel viisil edasi ning see seisneb enamikul juhtudel raamatupidamisarvestuse kontrollimises, millega võib kaasneda tollimaksude lisasumma tagantjärele sissenõudmine; *et niisuguse tagantjärele sissenõudmisega ei kaasne intressi maksmist tolliasutusele* ; et nimetatud tagantjärele kontrollimisega võib kaasneda ka ülemäärasel sissenõutud tollimaksusummade tagastamine; et ülemäärasel sissenõutud tollimaksusumma arvutamisel võeti aluseks asjaomase isiku enda deklareeritud maksustamisandmeid ja et isik võis kaupu käsutada palju kiiremini kui juhul, kui kaupu oleks kontrollitud enne nende vabastamist; *et sellise tagasimaksmise korral ei tule seega ka tolliasutusel intressi maksta* “ [mitteametlik tõlge].

50. Komisjon ise tunnistab, et mõnel juhul tolliasutus ei kontrolli kaupa enne selle vabastamist ja kontrollib impordi eeskirjadele vastavust alles hiljem. Kui sellel hilisemal hetkel osutub vajalikuks teha uus maksuotsus, võib sellest tuleneda nii see, et importijal tuleb seni maksmata osa juurde maksta (algse maksuotsuse puudujäägi tõttu), kui ka see, et tolliasutusel tuleb ülemäära saadud summa tagasi maksta – mõlemal juhul ilma intressita.

51. See tasakaalustatud põhimõte, mis lähtub tavapärasest kaupade vabastamise käigust lühikese tähtajaga, on üle kantud tolliseadustikku artikli 241 üldreeglina ja mõnes teises õigusnormis. Konkreetselt artikli 232 lõike 1 punktis b on ette nähtud, et kui võlgnik ei tasu maksusummat määratud tähtjaks (märgitud tolliseadustiku artikli 222 lõikes 1),²⁴ tuleb tal maksta viivitusintressi, mis kujutab tolliasutuse poolt vastavalt tolliseadustiku artiklile 241 intressi maksmisest üldise vabastuse vastaspoolt.²⁵

52. Selles kontekstis on vabastus intressi maksmisest vastastikune (tolliasutus ja majandustegevuses osalejad) ja see on õigustatud, arvestades tollivõla tasumiseks vajalike elementide kohaldamise *tavalisi* asjaolusid, vaikumisi kehtival eeldusel, et ei ole vaidlust neid reguleeriva õigusliku raamistiku üle, vaid ainult koguste kindlaksmääramise või nende elementide või tehtud maksuotsuse teatavate üksikute asjaolude üle.²⁶

53. Nendeks juhtudeks mõeldud reeglit ei saa niisama lihtsalt kohaldada teistel juhtudel, millel ei ole palju tegemist tollivormistuse kiirusega ega iga maksuotsuse üksikute parameetritega, vaid on seevastu tegemist dumpinguvastase tollimaksu kehtestanud määruse kehtetusega. Sellel viimati nimetatud juhul minu arvates tuleneb õigus saada nii alusetult makstud summa kui ka selle intressid tagasi otseselt asjaolust, et tunnistati kehtetuks määrus, millega kehtestati dumpinguvastane tollimaks. Viimati nimetatud maks kaotab õigusliku aluse, nii et sellega kehtestatud kohustuste õiguspärane alus langeb ära ja selle maksuna tasutud summad tuleb nende maksjatele tagasi maksta.

54. Enne jätkamist pean kohaseks viidata Euroopa Kohtu praktikale liikmesriikide asutuste (ka tolliasutuste) poolt alusetult, liidu õigust rikkudes sissenõutud summade tagasimaksmise kohta. Selle ülevaate lõpus teen ettepaneku anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule vastus, mis oleks talle tarvilik lõpliku otsuse tegemiseks.²⁷

55. Kohtuotsustes Metallgesellschaft jt ja Test Claimant in the FII Group Litigation²⁸ käsitleti alusetult tasutud maksude tagasimaksmist, menetlusautonoomia põhimõtte kohaldamist ja intresside tagasimaksmist kõrvalmenetlusena.²⁹ Konkreetselt on nendest teises kinnitatud, et „kui liikmesriik on makse sisse nõudnud liidu õigust rikkudes, on õigussubjektidel õigus tagasi nõuda mitte ainult alusetult sissenõutud maks, vaid ka summad, mis on sellele riigile makstud või tema poolt kinni

24 — 31. märtsi 2011. aasta kohtuotsuses Aurubis Bulgaria (C-546/09, EU:C:2011:199) tuvastas Euroopa Kohus, et „ühenduse [tolliseadustiku] artikli 232 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et veel sissenõudmata tollimaksu summalt saab selle artikli alusel nõuda viivise tasumist ainult selle summa tasumise tähtaja möödumisele järgneva ajavahemiku eest“.

25 — Sama tasakaal on üle kantud uude tolliseadustikku (määruse nr 952/2013 artikkel 114 (mis reguleerib tollivõla intressi) ja artikli 116 lõige 6 (mis käsitleb intressi impordi- ja eksporditollimaksude tagasimaksmise või vähendamise korral)).

26 — Kohtuistungil tõi komisjon näiteks vead kaupade tolliklassifikatsioonis, tollivormistuse esemeks olevates kogustes või tasutavate tollimaksude määrades.

27 — Euroopa Kohtu ülesanne on „liikmesriigi kohtu esitatud andmete kogumist ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendusest välja tuua ühenduse õiguse elemendid, mida on vaja tõlgendada – või vajaduse korral nende kehtivust hinnata –, arvestades kohtuvaidluse eset“ (kohtuotsus, 29.11.1978, Redmond (83/78, EU:C:1978:214, punkt 26).

28 — Kohtuotsused, 8.3.2001, Metallgesellschaft jt (C-397/98 ja C-410/98, EU:C:2001:134), ja 12.12.2006, Test Claimant in the FII Group Litigation (C-446/04, EU:C:2006:774). Mõlemas kohtuotsuses lahendati asutamisevabaduse ja kapitali vaba liikumise võimalikku rikkumist ema- ja tütarettevõtjate vahel dividendide jagamise erineva maksustamise tagajärjel, olenevalt sellest, kas nad on riigi residendid või mitte.

29 — Kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus, 8.3.2001, Metallgesellschaft jt (C-397/98 ja C-410/98, EU:C:2001:134), on eripäraks, et intressi maksmise kohustus ei ole kaasnev, vaid ongi otseselt põhikohtuasja hagejate nõuete ese.

peetud otseses seoses nimetatud maksuga. [...] See õigus hõlmab ka kahju, mis on tekkinud seoses sellega, et maksu enneaegse sissenõudmise tõttu ei olnud võimalik teatavaid summasid kasutada³⁰. Hüvitise maksmine selle eest, et raha ei olnud võimalik kasutada, on seega ette nähtud lisakohustusena põhivõla tagasimaksmisele.

56. Kohtuotsuses Littlewoods Retail jt,³¹ mis tehti maksukohustuslasele niisuguse maksu (käibemaks) tagasimaksmise asjas, mis oli sisse nõutud ülemääraselt, sest ei järgitud liidu õigust, korratakse varasemat kohtupraktikat õiguse kohta saada alusetult makstud summa tagasi ning ka saada hüvitist kahju eest, mis on tingitud sellest, et summasid ei olnud võimalik kasutada. Kohtuotsuses on lisatud, et „[s]ellest kohtupraktikast nähtub, et põhimõte, mille kohaselt on liikmesriigid kohustatud tagastama liidu õiguse rikkumise tulemusel saadud maksu summad koos intressiga, tuleneb sellest õigusest“.³²

57. Kohtuotsuses Zuckerfabrik Jülich jt,³³ mis tehti õigusakti kehtivust käsitlevas eelotsusemenetluses, tuvastati määruse nr 1193/2009³⁴ tühisus, kuna selles kasutatud arvutusmeetod oli vastuolus nõukogu 19. juuni 2001. aasta alusmäärusega (EÜ) nr 1260/2001 (EÜT 2001, L 178, lk 1; ELT eriväljaanne 03/33, lk 17) suhkursektori turgude ühise korralduse kohta. Sellest tulenevalt järeldas Euroopa Kohus, et alusetult makstud suhkursektori toodangumaks tuleb tagasi maksta, ja otsustas oma varasemat kohtupraktikat korrates, et „kehtetu määrusega [...] määratud [...] alusetult tasutud summa tagasimakse saamiseks õigustatud isikul on samuti õigus saada sellelt summalt intressi [...]“.³⁵

58. Lõpuks kohtuotsus Irimie³⁶, milles tunnistatakse kõigepealt, et ELTL artikliga 110 on vastuolus siseriiklik õigusnorm, millega kehtestatakse mootorsõidukite saastetasu sõiduauto importimisel teisest liikmesriigist, järgib varasemate kohtuotsustega sama joont,³⁷ ja olles ära toonud kohtuotsuse Test Claimant in the FII Group Litigation³⁸ punkti 205, kinnitab, et „põhimõte, mille kohaselt on liikmesriigid kohustatud tagastama liidu õiguse rikkumise tulemusel saadud maksu summad koos intressiga, tuleneb sellest õigusest“.³⁹

59. Euroopa Kohtu praktikas on seega välja kuulutatud liidu õiguse põhimõte, mille kohaselt selle õigusega vastuolus olevate õigusnormide kohaldamisel alusetult sissenõutud summade tagastamine laieneb mitte ainult alusetult sissenõutud summadele, vaid ka nende intressidele alates makse tegemise kuupäevast. Eespool viidatud kohtuotsustes esineb üks ühine element, nimelt, et kehtib maksimalkohustus, mis tuleneb liikmesriigi (kohtuotsus Irimie)⁴⁰ või liidu (kohtuotsus Zuckerfabrik Jülich jt)⁴¹ õigusnormist, mis hiljem tunnistatakse mittekohaldatavaks või tühiseks, kuna see rikub liidu õigust.

60. Sellest seisukohast vastavad nii põhisumma kui ka intressi tagasimaksimine nende kahe summa vahel vahet tegemata liidu õiguse ülimuslikkusele, mis (välja arvatud erandjuhtudel ja ilma et see piiraks teatavate ajapiirangute kohaldamist) ei luba jätta jõusse selle õigusega vastuolus olevate õigusnormide mõju, kui need õigusnormid on tunnistatud Euroopa Kohtu otsusega kehtetuks või

30 — Kohtuotsus, 12.12.2006, Test Claimant in the FII Group Litigation (C-446/04, EU:C:2006:774, punkt 205).

31 — Kohtuotsus, 19.7.2012 (C-591/10, EU:C:2012:478).

32 — *Ibidem*, punkt 26.

33 — Kohtuotsus, 27.9.2012 (C-113/10, C-147/10 ja C-234/10, EU:C:2012:591).

34 — Millega määratakse kindlaks suhkursektori toodangumaksu summad turustusaastateks 2002/03, 2003/04, 2004/05 ja 2005/06 (ELT 2009, L 321, lk 1).

35 — Resolutsiooni punkt 3.

36 — Kohtuotsus, 18.4.2013 (C-565/11, EU:C:2013:250).

37 — *Ibidem*, punkt 28. Selle kohta on seal korratud, et „[n]imelt sõltub kaotatud summa suurus eeskätt selle aja kestusest, mille jooksul liidu õigusega vastuolus alusetult tasutud summat ei ole võimalik kasutada, ja kuulub seega põhimõtteliselt sellesse ajavahemikku, mis jääb kõnealuse maksu alusetult tasumise kuupäeva ja selle tagastamise kuupäeva vahele“.

38 — Kohtuotsus, 12.12.2006, Test Claimant in the FII Group Litigation (C-446/04, EU:C:2006:774).

39 — Kohtuotsus, 18.4.2013 (C-565/11, EU:C:2013:250) punkt 22.

40 — Kohtuotsus, 18.4.2013 (C-565/11, EU:C:2013:250).

41 — Kohtuotsus, 27.9.2012 (C-113/10, C-147/10 ja C-234/10, EU:C:2012:591).

mittekohaldatavaks. Konkreetselt liidu aktide kohta on ELTL artikli 264 esimeses lõigus sätestatud, et tühistamishagi rahuldamise korral tunnistatakse vaidlustatud õigusakt tühiseks. Sellest eeldusest tuleneb, nagu kinnitab *a sensu contrario* sama artikli teine lõik, et põhimõtteliselt ei või „tühiseks tunnistatud õigusakti tagajär[jed]“ kehtima jääda.

61. Vaidluse selles etapis tuleb mängu ELTL artikkel 266, millega Wortmann oma nõuet põhjendab, kuna see artikkel kohustab liidu institutsioone, kelle akt on tunnistatud tühiseks (käesolevas kohtuasjas määrus nr 1472/2006, mille kohta tehti Brosmanni kohtuotsus) võtma „[kohtu]otsuse täitmiseks vajalik[ud] meetme[d]“.

62. Komisjoni arvates ei ole Wortmannil õigustatud huvi tugineda kohtuotsusele, mis on tehtud menetluses, milles ta ei osalenud, seda vähem, et kohtuotsus, millega tunnistati määrus nr 1472/2006 tühiseks, tegi seda „osas, mis puudutab“ hagejaks olevaid ettevõtjaid. See vastuväide võiks teoreetiliselt olla vastuvõetav, kui Wortmann tahaks osaleda kohtuotsuse täitmisele pööramise etapis selle ühenduse institutsiooni ees, kes selle määruse vastu võttis. See ei ole aga vastuvõetav nimetatud ettevõtja õiguse suhtes tugineda enda kasuks Brosmanni kohtuotsusele liikmesriigi ametiasutustes, sest Wortmann on tihedalt seotud määrusega nr 1472/2006 ja kohtuvaidlusega, mille tulemusel see määrus tühiseks tunnistati, kuna ta importis jalatseid, mida äriühingud Brosmann ja Seasonable eksportisid, millele oli kehtestatud dumpinguvastane tollimaks, mida pidi tema ise maksma.

63. Just seepärast, et ta on otseselt puudutatud majandustegevuses osaleja, kes võib tugineda määruse nr 1472/2006 tühistamisele, ei olnudki Saksa tolliasutusel siis, kui Brosmanni kohtuotsus oli tehtud, mingeid kõhklusi Wortmannile selle dumpinguvastase tollimaksu summa tagasimaksmisel, mille see oli nimetatud määruse rakendamisel tasunud. Kui see tolliasutus ei toiminud samamoodi selle alusetult tasutud summale vastava intressi suhtes, siis seda üksnes takistuse tõttu, milleks oli selle tolliasutuse arvates tolliseadustiku artikkel 241. Ent ma rõhutan, et Saksa tolliasutus tuletas Wortmanni nõutud summa tagasi makstes määruse nr 1472/2006 tühiseks tunnistamisest õiged, ehkki ainult osalised tagajärjed⁴².

64. ELTL artikkel 266 on sellesamas kontekstis väärtuslik normatiivne juhtnõor, millest liikmesriikide asutused (ja liikmesriikide kohtud) saavad oma tegevuses juhendada, kui nende poolt alusetult sissenõutud summad tulenevad liidu omavahendite kogumisest. Mitu analüüsitud kohtuotsust (Littlewoods Retail jt ja Zuckerfabrick Jülich jt)⁴³ puudutavad just mõndasid nendest vahenditest (käibemaks ja suhkrumaks).

65. Omavahendeid (mille hulka kuulub dumpinguvastane tollimaks)⁴⁴ majandatakse skeemi järgi, milles liikmesriikide ametiasutuste ülesanne on nende arveldamine ja kogumine ning kogutud tulude jagamine liiduga. Riik toimib seega Euroopa Liidu institutsioonide töövahendina. Seepärast on liikmesriikide ametiasutustel dumpinguvastast määrust tühistava kohtuotsusega eriline side ja see asjaolu tugevdab nõuet, et kohus peab arvesse võtma Euroopa Kohtu praktikat selles valdkonnas, nagu ka ELTL artiklist 266 tulenevaid rakenduskriteeriumeid.

42 — Kohtuotsuses, 1.6.2006, P&O European Ferries (Vizcaya) ja Diputación Foral de Vizcaya vs. komisjon (C-442/03 P ja C-471/03 P, EU:C:2006:356), asus Euroopa Kohus seisukohale, et komisjoni otsust tühistav kohtuotsus „kaotas [...] otsuse tagasiulatuvalt kõigi õigussubjektide suhtes. Selline tühistav kohtuotsus kehtib *erga omnes*, millest tulenevalt on tal seadusjõud“. Kuigi selle kohtuasja asjaolud ei ole samad mis käesolevas ajas, on selline kinnitus ELTL artikliga 264 kooskõlas.

43 — Kohtuotsused, 19.7.2012, Littlewoods Retail jt (C-591/10, EU:C:2012:478), ja 27.9.2012, Zuckerfabrik Jülich jt (C-113/10, C-147/10 ja C-234/10, EU:C:2012:591).

44 — ELi 2016. aasta üldelarve (ELT 2016, L 48, lk 1) jaotises „Omavahendid“ (lk 36) on peatükk 12 „Otsuse 2007/436/EÜ, Euratom artikli 2 lõike 1 punktis a osutatud tollimaksud ja muud maksud“, mis hõlmab lisaks ühise tollitariifistiku maksumääradele „muid tollimakse, mille Euroopa Liidu institutsioonid on kehtestanud või kehtestavad kolmandate riikidega kauplemise suhtes“.

66. Dumpinguvastase tollimaksu kohaldamise üksikakt, mille on andnud liikmesriigi ametiasutus, on ainult määruse nr 1472/2006 rakendamine: kui see normatiivse alusena tühistatakse, peab tolliasutus võtma „vajalikud meetmed“, et sellest tulenev maksuotsus tühistada, kõikide selle õiguslike tagajärgedega. Need eeldavad nii alusetult makstud dumpinguvastase tollimaksu tagasimaksmist kui ka sellelt intressi maksmist alates maksuarve tasumise kuupäevast. Ainult nii taastatakse olukord sellisena, nagu see oleks pidanud olema, kui hiljem tühistatud määruse rakendusakti ei oleks olnud. Ja arvestades, et see olukord taastati pärast pika aja möödumist, mille jooksul Wortmann ei saanud neid alusetult makstud summasid kasutada, kompenseerib intressi maksmine seda, et ta ei saanud seda osa oma varast käsutada.

67. Lõppkokkuvõttes tekib määruse nr 1472/2006 kehtetuks tunnistamise tulemusel nii Wortmanni makstud dumpinguvastase tollimaksu tagasimaksmise kohustus kui ka kohustus lisada sellele summale intressid. Ainult nii korvatakse täielikult Saksa ametiasutuse väljastatud tollimaksuotsuse mõjud, kõrvaldades kõik selle tagajärjed *ex tunc*. Euroopa Kohus võttis sellise seisukoha kohtuasjas, mis lahendati kohtuotsusega Zuckerfabrik Jülich jt⁴⁵ ja millega on käesoleval asjal teatav sarnasus.

68. Kohtuotsuse Zuckerfabrik Jülich jt⁴⁶ kohaselt lisaks see „õigussubjektide õigus“ ei ole seotud sellega, et võib puududa vahend selleks, et liikmesriigid (kes on kohustatud tagasi maksuma põhisumma ja intressi) võiksid selle summa omakorda tagasi nõuda liidu institutsioonidelt, kes olid tühistatud määruse vastu võtnud.⁴⁷ Sellelesamale juhisele vastavalt ei näe ma põhjust, miks hallatav, kes on juba piisavalt varalist kahju kandnud dumpinguvastase tollimaksu otsuse tõttu, mis lõpuks kehtetuks tunnistatakse, peaks esitama kaks hagi, nõudes ühelt poolt liikmesriigi tolliasutuselt põhisumma otsest tagasimaksmist ja teiselt poolt, nagu näib soovivat komisjon, tuginema ETLT artiklile 340, et nõuda intressi Euroopa Liidu institutsioonide lepinguvälise vastutuse alusel.

69. Minu arvates ei ole ka veenvaid argumente, et väita, et intressi arvestamise *dies a quo* peab olema kuupäev, millal tehti kohtuotsus Brosmann, või äärmisel juhul kuupäev, millal intressi nõuti kohtu kaudu. Viimati nimetatud teesi kohta kuulutas Euroopa Kohus kohtuotsuses Irimie,⁴⁸ et liidu õigusega „on vastuolus selline siseriiklikus õiguses kehtiv kord, nagu on arutusel põhikohtuasjas, mis piirab liidu õigusega vastuolus sissenõutud maksu tagastamisel tasumisele kuuluvat intressi intressiga, mis kuulus tasumisele alates päevast, mis järgneb selle maksu tagastusnõude esitamise päevale“.

70. Selle otsustuse põhjus on, et kui nõustuda vastupidise reeglga, jätaks see maksukohustuslane ilma talle liidu õigusega vastuolus oleva maksu maksmisega tekitatud kahju adekvaatsest hüvitamisest, kusjuures kaotatud summa suurus „sõltub [...] selle aja kestusest, mille jooksul liidu õigusega vastuolus alusetult tasutud summat ei ole võimalik kasutada ja kuulub [...] sellesse ajavahemikku, mis jääb kõnealuse maksu alusetult tasumise kuupäeva ja selle tagastamise kuupäeva vahele“.⁴⁹ Minu arvates on need kaalutlused laiendatavad *mutatis mutandis* intressile, mis kuulub tasumisele, kui makstakse tagasi tollimaksud, mis on sisse nõutud niisuguse dumpinguvastase määruse kohaldamisel, mille on Euroopa Kohus tunnistanud liidu õigusega vastuolus olevaks. Nendel juhtudel tekib maksmiskohustus otseselt liidu õigusest endast, *s.o ipso iure*, ilma et tasumisele kuulumine oleks seotud spetsiaalse nõudega, et makstaks põhivõlga kaasnevat intressi.

45 — Kohtuotsus, 27.9.2012, Zuckerfabrik Jülich jt (C-113/10, C-147/10 ja C-234/10, EU:C:2012:591).

46 — Nimetatud kohtuotsuse resolutsiooni punktis 3 *in fine* on märgitud, et „[s]iseriiklik kohus ei saa kaalutusõigusele tuginedes keelduda intressi välja mõistmast summalt, mille liikmesriik on sisse nõudnud kehtetu määruse alusel, põhjusel, et liikmesriik ei saa omakorda vastavat intressi nõuda Euroopa Liidu omavahenditest“.

47 — Eelotsusetaotluses ei ole küsimust, mille tõstatas oma seisukohtades Itaalia valitsus, kas Saksa ametiasutus saaks omakorda pöörduda nõudega Euroopa institutsioonide vastu, et talle makstaks tagasi summa, mille ta peab tagasi maksuma neile, kes maksid kehtetuks tunnistatud määruses sätestatud dumpinguvastast tollimaksu.

48 — Kohtuotsus, 18.4.2013 (C-565/11, EU:C:2013:250).

49 — *Ibidem*, punkt 28.

71. Analoogsetel põhjustel ei leia ma ka, et intressi arvestamise *dies a quo* peaks käesoleval juhul olema kuupäev, millal kuulutati välja kohtuotsus Brosmann (2. veebruar 2012). Kindel on, et kohtuasja komisjon *vs.* IPK International⁵⁰ konkreetsetel asjaoludel määras Euroopa Kohus, et viivitusintressi maksmine on „tühistava kohtuotsuse täitmiseks vajalik meede ELTL artikli 266 esimese lõigu tähenduses“⁵¹, ja et seevastu ei ole seda olemuselt „tasandusintressi maksmine [, mis] kuulub ELTL artikli 266 teise lõigu kohaldamisalasse, kus on viidatud ELTL artiklile 340“⁵², „kuna selle eesmärk on hüvitada kindlasummaliselt asjaolu, et isik ei saanud nõudele vastavat summat kasutada, ja ärgitada võlgnikku täitma tühistavat kohtuotsust niipea kui võimalik“.⁵³

72. Kohtuotsust komisjon *vs.* IPK International (12.2.2015, C-336/13 P, EU:C:2015:83) tuleb minu mõistes tõlgendada selle kohtuvaidluse erijoontest lähtudes, ilma et sellest võiks järeldada kõrvalekaldumist Euroopa Kohtu praktikast, mida ma osundas in eelmistes punktides.⁵⁴ Säilib seega põhimõte, et liikmesriikide ametiasutustele (käesoleval juhul tolliasutusele) alusetult makstud summad, mis on makstud liidu õiguse kohaselt kehtetuks või mittekohaldatavaks tunnistatud õigusnormide alusel, annavad nende maksjale õiguse saada tagasi nii alusetult makstud summad kui ka nende pealt alates nimetatud makse tegemisest kogunenud intressi.

73. Mis puutub ülejäänud vastuväidetesse, mis esitati tagasimaksmiskohustuse vastu, mis laieneb intressidele, mida tuleb tasuda seetõttu, et sissenõutud rahasummat ei saa kasutada, siis piisab sellest, kui öelda, et ei tõendatud, et dumpinguvastast tollimaksu maksnud isik (Wortmann) oleks alusetult rikastunud, kuna ta kajastas saadud summa müügihinnas kolmandatele isikutele. Veelgi enam, Saksaa tolliasutus, kes maksis Wortmannile tema tasutud summa kõhklematult tagasi, isegi ei tuginenud sellele asjaolule võla põhisumma suhtes. Veelgi vähem saaks seda vastuväidet esitada selleks, et keelduda maksmast intressi, mis kuulub lõppkokkuvõttes tasumisele seetõttu, et maksja ei saanud tasutud rahasummasid kasutada sel ajal, kui tolliasutus neid – objektiivses mõttes – alusetult kinni pidas.

V. Ettepanek

74. Esitatud arutluse alusel teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Finanzgericht Düsseldorf (Düsseldorfi maksukohus, Saksamaa) küsimustele järgmiselt:

Tolliasutuse kohustus maksta tagasi summad, mille on importija alusetult maksnud dumpinguvastase tollimaksuna, mis kehtestati määrusega, mille on Euroopa Kohus tühiseks tunnistanud, laieneb nendele summadele vastavale intressile, mida arvestatakse alates nende summade maksmise hetkest.

50 — Kohtuotsus, 12.2.2015 (C-336/13 P, EU:C:2015:83). Kohtuvaidlus tekkis seoses komisjoni otsusega tühistada teatavad äriühingule IPK antud toetused, mille tõttu jäid sellel saamata teatavad summad ja tal tuli saadud summad tagasi maksta koos intressiga. Kuna otsus tühistati, maksis komisjon võlgnetavad ja IPK poolt tagasi makstud summad ära, millele lisandus „tasandusintress“ tühistava kohtuotsuse kuupäevale eelneva perioodi eest.

51 — *Ibidem*, punkt 30.

52 — *Ibidem*, punkt 37.

53 — Kohtuotsus, 12.2.2015, komisjon *vs.* IPK International (C-336/13 P, EU:C:2015:83, punkt 30). Punktides 37 ja 38 on põhjendatud, miks loetakse nimetatud asjas tasumisele kuuluvat intressi viivitusintressiks, mitte tasandusintressiks, ja lisab: „Seda liiki intressi [tasandusintress] eesmärk on nimelt korvata aeg, mis möödus, kuni kohus hindas ära kahju summa, sõltumata viivitusest, mida võib pidada võlgniku süüks“. See põhjendus on selgem, kui seda täiendada kohtujurist Bot' ettepaneku (kohtuasjas komisjon *vs.* IPK International, C-336/13 P, EU:C:2014:2170) punktiga 92: „Tühistamise *ex tunc* tagajärgede tõttu oli komisjon seega kohustatud tasuma põhivõlasumma, mis on kindel, kindlaks määratud ja sissenõutav ning koosneb summadest, mis tuleb IPK-le välja maksta või tagastada. IPK nõue tekitas seega viivitusintressi, mida hakatakse tasumisele kuuluva summa puhul arvestama alates IPK vaide esitamise hetkest ja tagastamisele kuuluva summa puhul alates hetkest, mil IPK selle komisjonile ära maksis“.

54 — Vt punkt 46 jj eespool.